

MODELARI

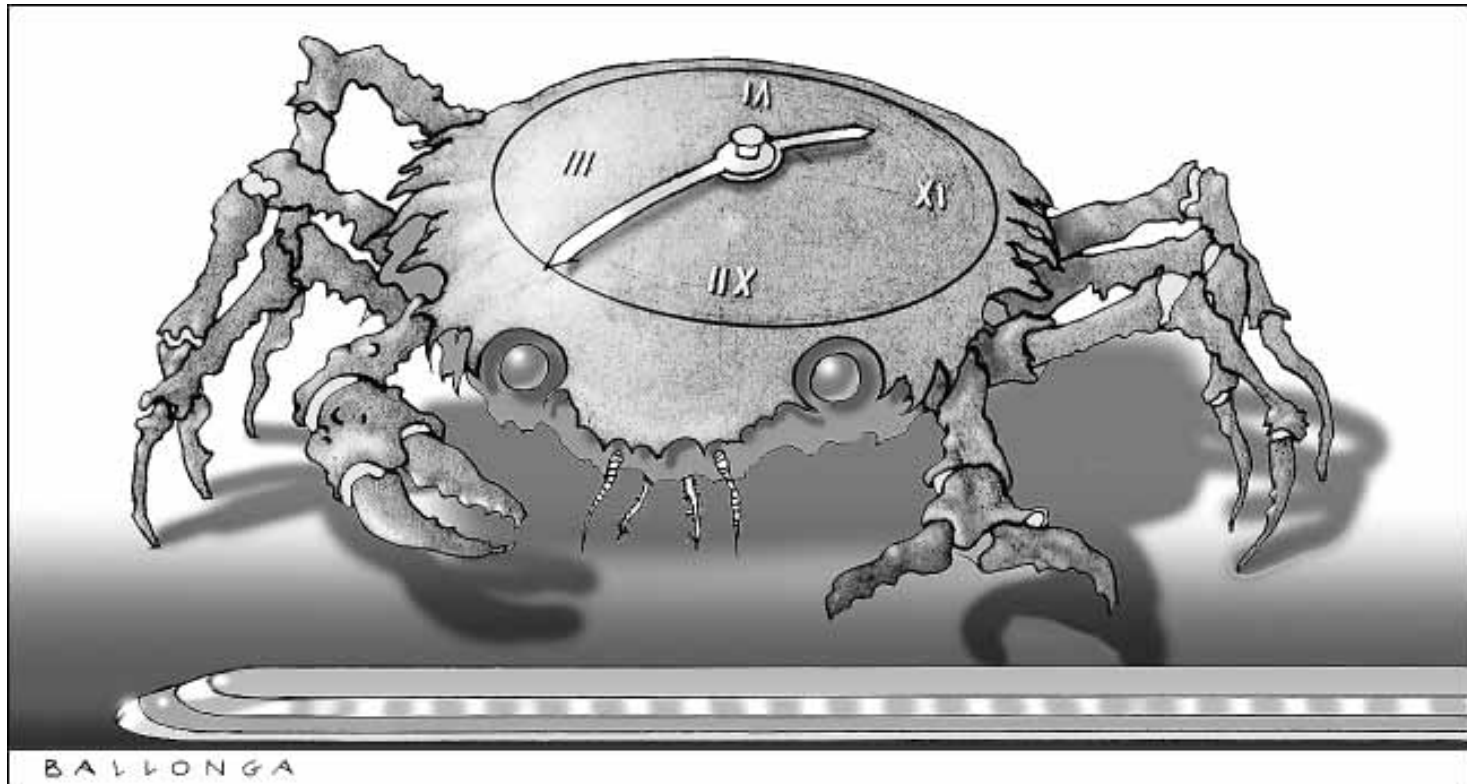
La novel·la interminable

ISIDRE GRAU

Si el novel·lista es veu ell mateix d'un mode diferent, veurà els seus personatges d'una manera diferent i sorgirà un nou sistema d'illuminació". Així s'expressa Edward Morgan Forster al final d'*Aspectes de la novel·la* (Destino) quan intenta vaticinar el futur de la novel·la. És a la conclusió de les conferències de to informal que el literat anglès va llegir la primavera de 1927 al Trinity College de Cambridge, editades el mateix any, reeditades el 1983 i, entre nosaltres, a partir de 1995, com la millor prova de la vigència d'uns textos que han esdevingut referents clàssics en l'anàlisi de la narrativa.

En la conferència introductòria Forster proposa un punt elevat d'observació perquè "la novel·la constitueix una massa formidable i amorfa", encara que a l'hora d'intentar definir-la es limita a acceptar la fórmula del francès Abel Chevalley: "Una ficció en prosa d'una certa extensió" (extensió que ell situa en un mínim de 50.000 paraules).

El cos principal de les intervencions està distribuït en capítols de títol ben explícit: la història, la gent, l'argument, la fantasia, la profecia i la forma i el ritme. Entrar en les seves pàgines és lliurar-se a un itinerari del tot recomanable per les tradicions de la novel·la europea, i especialment britànica, passat pel filtre intel·ligent i amè de l'autor de *Passatge a l'Índia*, *Una habitació amb bona vista* i *Maurice*.



JORDI BALLONGA

Segons Forster, el principi bàsic d'una novel·la és que expliqui una història, entesa com la narració d'uns successos ordenats en el temps. Per això, a banda del mecanisme essencial de saber despertar en el lector l'interès pel que passarà més endavant, ell remarca la influència del temps en la confecció del seu entramat. "En una novel·la sempre hi ha un rellotge. Emily Brontë va tractar d'amagar-lo a *Wuthering Heights*. Sterne, a *Tristram Shandy*, el va posar de cap per avall. Marcel Proust, demostrant encara més enginy,

canviava constantment les agulles, de forma que el seu protagonista estava al mateix temps oferint un sopar a l'amant i jugant a pilota amb la mainadera al parc. Tots aquests mecanismes són legítims, però cap no contraduïu la nostra tesi: la base de tota novel·la és una història, i aquesta història consisteix en una narració de fets organitzats en una seqüència temporal".

Després d'assegurar que "els éssers humans tenen la seva gran oportunitat en la novel·la", en les breus pàgines de la conclusió l'assagis-

ta imagina els novel·listes dels pròxims dos-cents anys escrivint junts en una sala. "El canvi de temàtica serà enorme, però ells no hauran canviat. Dominarem l'àtom, aterrem a la Lluna, abolirem o intensificarem la guerra, comprendrem els processos mentals de les bèsties; però això són bagatel·les, això pertany a la història, no a l'art. La història progressa; l'art roman immòbil. El novel·lista del futur haurà de passar tots aquests nous fets a través del vell -malgrat que variable- mecanisme de l'esperit creatiu".

Per anunciar la seva profecia, es basa en els dos moviments de l'esperit humà: "La gran i avorrida allau que es coneix com a història i un tímid moviment lateral de cranc". Però per ell la història és un llarg tren de passatgers que queda al marge de la novel·la i el moviment del cranc és tan lent que no és perceptible en dos-cents anys. Per això recomana una perspectiva que abasti tota l'activitat humana perquè el progrés de la novel·la impliqui el progrés de la humanitat. Un repte pendent. Unes pàgines que poden fer moure el cranc.

PARLEM-NE

Ernest Lluch

JOAN SOLÀ

Ahores d'ara ja s'han dit sobre tu totes les bones coses que tantíssima gent tenia en el pensament i en el cor. S'ha dit que eres un home honrat, treballador, intel·ligent, humorista, amic d'enraonar i enemic de la violència -física, política, mediàtica-. Que eres un ciutadà polifacètic: interessat per totes les coses de la ciutadania, des del futbol fins a la música, passant pel ball, el cine, la gastronomia, la literatura i les passejades. Però que eres sobretot un polític, en el sentit més noble de la paraula: que comprenies profundament la naturalesa humana i contribuïes a la bona harmonia entre els pobles d'Espanya "transformant els sentiments en raons i les raons en propostes". Lamento que poques vegades vàgim encetar tu i jo aquest tema tan envitricollat i enverinat pels uns i pels altres, tu que en sabies tant.

Eres també un català de cap

a peus: coneixedor minucios de la nostra història, defensor tranquil però inamovible de la nostra personalitat. I un gran professor: pel rigor amb què investigaves cada cosa, però sobretot per l'enlluernament que causaves en els alumnes amb la teva manera de comunicar-les; que, comptat i debatut, un professor ha de ser més un model de persona i un estímul de la joventut que no pas una enciclopèdia.

Potser no tothom sap que eres també un apassionat de la llengua. Jo et vaig conèixer sobretot en els concerts del Palau de la Música, on em portaves les teves troballes, escrites en clara lletra petita, en llaips, en un trosset de paper, tant se val. T'espurneja-

ven els ulls, perquè tu no ho treies pas de qualsevol llibre: tu furgaves en manuscrits i en edicions poc conegudes, i t'emocionava de tenir una dada que no hi havia ni al gran Coromines, la biblia que consultaves emocionat. Un dia, el 17 de novembre del 1998, em vas escriure la triple hipòtesi de l'origen de *botifler*: una versió popular el relaciona amb la flor (*fleur*) de lis que portaven els francesos a la *bota*, ben visible quan anaven a cavall; la versió estàndard el fa derivar del verb *botir* 'inflar' (aplicat, diu Coromines, "a la figura odiosa dels traïdors a la causa nacional"); la tercera versió te la va comunicar el teu amic basc Jon Arrieta: derivaria del mariscal francès *Bouffleurs*, que

intervingué en guerres de 1702 i 1703, segons explica Francesc de Castellví (1680-1757) al seu manuscrit editat finalment l'any 1997. I encara trobes *Butifleres* en el ms. 753 de la Universitat de Barcelona i m'ho dius l'any 1999.

Un altre dia feies recular 74 anys l'adjectiu *federal*: tu el trobaves en castellà en els *Anales* de Feliu de la Peña (1709) i en català en les *Constitucions* de 1706. La teva nota, en llaips, d'aquesta última troballa és del març d'enguany, i diu: "Aquí tens el text català que semblaves reclamar, al ser home de poca fe". No és que em faltés la fe, però sabia que així t'obligaria a buscar el text de què em parlaves. Del mateix mes de març

és una altra nota sobre "los desperdicios de seda, ò *botxas*" i sobre el mot *ganxets* ("los aseguradores, ò fiadores no esten obligados á las trampas, y ganxetes de Cataluña"), del *Fénix de Cataluña* del mateix autor (1683), termes que no trobes als diccionaris ordinaris, em dius. Guardaré aquestes notes teves com un tresor, Ernest. I prou d'això.

Una frase que tu repeties diu que la condició per a la pau és l'acord, no pas la victòria. I era aquesta creença la que guiava la teva vida política. He sentit, amb esgarrifança, els teus crits desafiadors en un estadi del País Basc: una part del públic t'escriu a tu, amb una força interior com jo no havia vist mai, els reptaves a cridar encara més, que mentre crideu no matareu. El teu brutal sacrifici serà per a nosaltres un referent inesborrable, una presència alligadora. Deixa que t'ho digui amb Maragall: Sia't la mort una major naixença.